

2

2.1 De energiematrix

Om de aanpak concreet te maken, is er de energiematrix als ruggesteun. De energiematrix helpt bij het omschrijven van de energiedoelstellingen. Ze zijn gebaseerd op de criteria die gehanteerd worden om een logo te behalen: planning en communicatie, participatie, verankering, educatieve winst en milieuwinst. Een school die begint aan energiezorg stapt het eerste jaar in op niveau 1. Het volgende jaar werkt ze aan de doelstellingen van niveau 2 en het derde jaar tracht ze niveau 3 te bereiken. De energiematrix is een hulpmiddel om een meerjarenplan op te stellen en een ijkinstrument om de eigen milieuwerving te toetsen.

Controleer de doelstellingen die voor jouw school van toepassing zijn met betrekking tot het niveau:

niveau 1: energiezorgproject organiseren:

werkgroep opstarten, energietoestand inventariseren, maatregelenpakket opstellen, energie-meetsysteem opstarten, energiezorg in enkele vakken integreren...

niveau 2: energiegebruik aanpakken (kan ook al op niveau 1)

maatregelenpakket uitvoeren, huidige energiegebruik vergelijken met dat van andere jaren, energiezorgproject in de vakken en in de schoolwerkplannen integreren...

niveau 3: energiegebruik aanpakken (kan ook al op niveau 1)

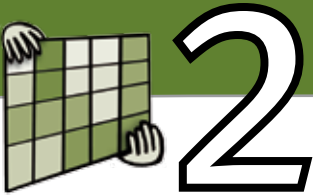
maatregelenpakket uitvoeren, huidige energiegebruik vergelijken met dat van andere jaren, energiezorgproject in de vakken en in de schoolwerkplannen integreren...

Om de energiematrix concreet in te vullen kan de school terugvallen op de inhoud en werkvormen in het themapakket.

Energiewerk- groep	Communicatie Bewustmaking	Energiecheck op school (ECOS)	Energiemeting (EBS)	Energiebesparing	Energie in les- sen
we hebben een energiewerkgroep opgestart en een voorzitter gekozen	als start van het energiezorgproject of bij de introductie van nieuwe maatregelen organiseren we creatieve, dynamische sensibilisatiemomenten	een groep leerlingen voert onder begeleiding een energiecheck uit in de school	maandelijks noteren we de stand van de elektriciteitsmeter, de gasmeter en het aantal graad-dagen	het jaarlijks energiegebruik is gestabiliseerd, verminderd of gestegen ¹	energiezorg wordt in één vak van enkele klassen behandeld
in de werkgroep zitten leerlingen, leerkrachten, technisch personeel, directeur	we communiceren snel en duidelijk over resultaten	de energiewerkgroep voert onder begeleiding een energiecheck uit in de school	we voeren deze gegevens in het energierekenblad op het energieboekhoudstelsel in		energiezorg wordt in elke graad in enkele vakken geïntegreerd
de werkgroep komt minstens tweemaal per trimester samen	we informeren iedereen grondig over energie-zorg, de resultaten en REG	we gebruiken de resultaten van de energiecheck om het energieactieplan op te stellen	we formuleren een te behalen energiegebruik dat gebaseerd is op het verbruik van vorig jaar	we vergelijken gegevens met die van andere scholen en wisselen ervaring uit	energiezorg wordt in de schoolwerking geïntegreerd (curriculum, schoolwerkplan, reglement...)
elk lid van de energiewerkgroep heeft een duidelijke taak	wat de leerlingen op school leren, passen ze ook thuis toe (huiswerk)	we lichten de hele school in over het energieactieplan	we vergelijken maandelijks het energiegebruik met dat van vorig jaar en met het te behalen verbruik	aspecten van energie-zorg zijn opgenomen in de takenpakketten van het schoolpersoneel	de resultaten van energiecheck en energieboekhoudstelsel worden als materiaal gebruikt voor projectwerk en klasdiscussies
de energiewerkgroep brengt regelmatig verslag uit aan de andere actoren in de school	we hebben aandacht voor de duurzaamheid van de acties	de uitvoering van het energieactieplan is gestart	we vergelijken onze gegevens met andere scholen	we investeren het uitgespaarde geld in energie-zuinige maatregelen	energiezorg is een vakoverschrijdende activiteit (milieueducatie en andere)

¹ De verwachte winst van REG-maatregelen kan soms door andere feiten worden verhuld: aankoop van nieuwe toestellen, meer buitenschoolse activiteiten... Controleer of de energiecheck nog actueel is. De weersomstandigheden werden gecorrigeerd.

2.2 Schoenmaker blijf bij je leest... of toch niet?

MOS helpt jouw school om op een pedagogisch verantwoorde manier een eigen milieuzorgsysteem uit te bouwen. Dat zorgsysteem is een samenhangend geheel van milieuvriendelijke maatregelen waarbij alle betrokkenen samenwerken. Voor de verschillende betrokkenen zijn heel wat taken weggelegd. Om jouw school alvast op het vlak van energie vooruit te helpen, hebben we de taken ingedeeld volgens verschillende doelgroepen. Dat vlot alvast een flink pak bij de praktische organisatie.

In elk hoofdstuk zijn de betrokken doelgroepen systematisch ingepast in elke MOS-stap. Je herkent hen aan hun eigen icoontje. De verschillende doelgroepen die per MOS-stap een plaats krijgen zijn:

de milieuwerkgroep/energiwerkgroep/energie- of milieucoördinator

De milieuwerkgroep is het hart van het MOS-project op school. Zij is de drijvende kracht die de vinger aan de pols houdt en het project integraal bewaakt. Daarom moet ze voor elke projectstap kunnen terugvallen op dit themapakket. De milieuwerkgroep bewaakt doorheen het hele proces immers planning en communicatie, participatie, verankering, educatieve winst en milieuwinst.

Maar de milieuwerkgroep haalt meer uit het themapakket. Het pakket bevat heel wat suggesties van organisatorische aard die haar helpen bij het adviseren van relevante doelgroepen.

de leerlingen/leerkrachten Het grootste deel van het themapakket is er voor hen. De verschillende MOS-stappen bulken van suggesties en kansen om het thema "energie" aan te snijden tijdens de les, in de school en in de schoolomgeving.

De suggesties zijn ingedeeld volgens het MOS-stappenplan, de graad en de specificiteit. Een voorbeeld: een leerkracht wiskunde die lesgeeft in de tweede graad kan makkelijk terugvinden op welke manier en op welk ogenblik zij in haar les een bijdrage kan leveren bij het thema 'energie'. De leerkracht zal anderzijds ook kunnen nagaan welke mogelijkheden er zijn voor de collega's. Samen kunnen ze dan uitzoeken wie het best geplaatst is om de activiteit met de leerlingen uit te voeren, hoe ze de activiteiten onderling kunnen verdelen of laten aansluiten op de eigen activiteiten.

de directie De directie heeft als autoriteit binnen de school de belangrijke taak om het MOS-project alle kansen te geven. Zij vindt suggesties in het themapakket op het vlak van ondersteuning. Enerzijds kan ze het verschil maken door te laten blijken dat ze het MOS-project belangrijk vindt en er 'zichtbaar' achter staat. Anderzijds kan ze faciliterend optreden door het mogelijk te maken dat acties zich ontwikkelen, het technisch personeel wordt vrijgemaakt...

het technisch personeel Het technisch personeel heeft heel wat kennis van zaken omtrent het gebruik van energie op school. Het technisch personeel beschikt over de kennis van de installaties, heeft gemakkelijker toegang tot gegevens over verbruik, maar weinig pedagogische achtergrond.

Leerkracht en technisch personeelslid kunnen samen een actie uitwerken om meterstanden te controleren, installaties te bekijken... Die samenwerking maakt het project veel rijker en laat ook toe dat het technisch personeel een gewaardeerde bijdrage levert.

Anderzijds zal het technisch personeel ook instaan voor het realiseren van een aantal technische oplossingen omdat ze de mogelijkheden en beperkingen van de installaties kennen.

Het is helemaal niet de bedoeling om die indeling als wet te beschouwen. De praktijk vraagt soms een creatieve aanpak die afwijkt van deze structuur. Daarom zijn de taken voor de verschillende doelgroepen omschreven als suggesties.

2.3 Eindtermen voorop

Een school of een klas heeft het niet altijd gemakkelijk om een project dat continu aandacht vraagt in te bouwen in haar jaarplan. Er zijn immers heel wat doelstellingen en eindtermen die gehaald moeten worden. Vaak is er te weinig tijd om waardevolle projecten die buiten het les- of eindtermenpakket vallen, aan te pakken.

Het themapakket brengt raad. Door de verschillende stappen te volgen, slaagt een school er niet alleen in om het aandachtsveld 'energie' aan te pakken, maar ook om vakgebonden en vakoverschrijdende eindtermen en leerplandoelstellingen te behalen.

We suggereren voor elke stap in het MOS-stappenplan per graad en specificiteit opdrachten en methodieken die passen binnen het eindtermenpakket. De eindtermen die erbij horen, zijn opgelijst. Voor klasleraren en afdelingscoördinatoren is de indeling handig om na te gaan hoe het themapakket 'energie' bijdraagt tot de verwezenlijking van vakoverschrijdende eindtermen. Voor de verantwoordelijke die het MOS-project binnen de school trekt, is het dan weer een ideaal instrument om collega's concreet te overtuigen en op weg te helpen.

Ook hier gaat het om suggesties. Vinden leerkrachten inspiratie bij andere graden, dan

staat het hen vrij om de taken inhoudelijk en pedagogisch op de leest van hun leerlingen te schoeien.

2.4 Niemand staat er alleen voor

Hoe grondig het themapakket ook is uitgewerkt, er zullen altijd vragen of onzekerheden blijven opduiken. Daarom staat MOS jou met raad en daad bij.

Op verscheidene plaatsen in de handleiding verwijzen we naar www.milieuzorgopschool.be. De webstek levert bij de verschillende hoofdstukken heel wat achtergrondinformatie. Ben je op zoek naar educatieve spellen, brochures, concrete maatregelen, subsidiemogelijkheden... De webstek zet je op het goede pad. Hij omvat ook een handige 'EnergieCheck op School', een instrument om de energieverbruikers op school te inventariseren. Je leest er meer over in dit themapakket.

Speciaal voor TSO- en BSO-leerlingen maakte het Vlaams Energieagentschap een "praktijkpakket energie" (VEA, 02 553 46 00, energie@vlaanderen.be)

En er zijn ook nog de provinciale MOS-begeleiders. Zij zijn altijd bereid om bijstand te verlenen. Aarzel niet om ze te contacteren. Ook zij willen dat jouw school slaagt in haar energiezuinig opzet!

